

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

564. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO A SOCIÁLNÍHO VÝBORU –
INTERACTIO, 20. 10. 2021–21. 10. 2021

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sladění ambiciózních udržitelných a sociálních cílů s prostředím příznivým pro mikropodniky a malé a střední podniky

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 105/01)

Zpravodaj: **Bruno CHOIX**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	30. 9. 2021
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	227/0/9

1. Závěry a doporučení

1.1. 99,8 % evropských společností představují mikropodniky a malé a střední podniky, které zaměstnávají 82,4 milionu osob. Mají naprosto zásadní význam pro hospodářské oživení i pro splnění sociálních i environmentálních cílů EU. Vzhledem ke svojí malé velikosti a místnímu působení přebírají za tyto výzvy, v souvislosti s nimiž dosahují i v dobách krize dobrých výsledků, přirozenou odpovědnost.

1.2. Za tímto účelem potřebují mikropodniky a malé a střední podniky právní prostředí přizpůsobené jejich specifickým rysům. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vyzývá ke skutečnému provádění iniciativy „Small Business Act“, zásady „zelenou malým a středním podnikům“ a strategie pro malé a střední podniky. Je třeba striktně omezit administrativní zátěž, zejména co se týče transparentnosti a podávání zpráv, neboť každá takováto povinnost způsobuje náklady.

1.3. EHSV podporuje přístup v rámci zlepšování právní úpravy a doporučuje systematicky zapojovat sociální partnery, profesní sdružení a komory do všech fází tvorby právních předpisů (jako je příprava veřejných konzultací, posuzování dopadů a pozměňovací návrhy). Vyzývá Komisi, aby náležitě zohledňovala výsledky posuzování dopadů. Zásadu týkající se právních předpisů – „jeden přijmout – jeden zrušit“ („One in, one out“) – je nutné uplatňovat rychle, efektivně a vyváženě, aby bylo možné vytvořit ambiciózní právní předpisy v oblasti životního prostředí a v sociální oblasti. V neposlední řadě EHSV navrhuje posílit koordinaci zmocněnců pro malé a střední podniky („SME Envoys“), a to na vnitrostátní i evropské úrovni.

1.4. EHSV vyzývá evropské instituce, aby systematicky zkoumaly alternativy k povinnostem v oblasti transparentnosti a podávání zpráv v případech, že tyto povinnosti způsobují nadměrnou zátěž.

1.5. Celostátní a regionální iniciativy zaměřené na sociální dialog v mikropodnicích, v řemeslných podnicích a svobodných povoláních podporují snahy o řešení sociálních otázek, usnadňují dialog mezi vedoucími podniků a zaměstnanci a pomáhají předcházet konfliktům, a tudíž by měly být podporovány.

1.6. EHSV konstatuje, že je třeba lépe využívat potenciál profesních sdružení a komor za účelem šíření sociálních, environmentálních a správních inovací a podpory mikropodniků a malých a středních podniků. Doporučuje, aby Komise a členské státy využívaly své odborné znalosti a sítě místo toho, aby vytvářely nová zatěžující a závazná ustanovení.

1.7. EHSV si přeje, aby podnikatelé měli, jakmile založí nebo převzou podnik, zaručen přístup k celoživotnímu učení, a mohli tak získat dovednosti potřebné pro řádné řízení podniku, pro využívání sociálního dialogu a pro ekologickou a digitální transformaci.

2. Souvislosti a obecné připomínky

2.1. Mikropodniky a malé a střední podniky jsou středobodem evropského hospodářství a díky svému rozšíření na celém evropském území jsou klíčovým prvkem pro podporu místních komunit čelících hospodářským problémům a zvyšují odolnost celého systému.

2.2. Jediným způsobem, jak zabránit vyhlídňování, je hospodářské oživení, jelikož umožňuje zachovat míru zaměstnanosti a zajistit rozdělení bohatství. To platí o to více, že v Evropě vychází oživení z cílů udržitelnosti.

2.3. Mikropodniky a malé a střední podniky usilují o přechod k zelené a digitální ekonomice. Oběhové hospodářství, udržitelný rozvoj a sociální dialog jsou mikropodnikům, řemeslným podnikům a svobodným povoláním velice blízké. EHSV vyzývá evropské instituce, aby důvěřovaly schopnostem těchto podniků vyvíjet se, podporovaly jejich stěžejní úlohu v souběžné ekologické a digitální transformaci (cílené programy financování, technické pomoci a inženýrství a vhodné politiky) a nebrzdily jejich snahy.

2.4. EHSV konstatuje, že mnohé podniky a veřejné orgány inovují proto, aby pomáhaly mikropodnikům a malým a středním podnikům se začleněním oběhového hospodářství do jejich obchodního modelu (odstraňování odpadu a neprodaných výrobků, prosazování oprav, opětovného použití a recyklace) v souladu s cíli, které si stanovila EU.

2.5. Ačkoli byla v roce 2008 zahájena iniciativa „Small Business Act“, za posledních třináct let se ukázalo, že normotvůrci místo přijímání předpisů, které by respektovaly administrativní a finanční kapacitu mikropodniků a malých a středních podniků, nejčastěji volí pravidla zaměřená na všechny podniky, jež následně přizpůsobují nejmenším podnikům, což těmto podnikům působí novou zátěž a narušuje jejich konkurenceschopnost a schopnost inovovat a vytvářet pracovní místa. Je možné zlepšit to, jak jsou zohledňovány výsledky testů, které zkoumají dopady na malé a střední podniky. Zvyšování počtu opatření v oblasti transparentnosti a zveřejňování informací by mohlo být škodlivé. Prostřednictvím nařízení GDPR⁽¹⁾ tak byly zavedeny nejasné postupy, které mikropodnikům a malým a středním podnikům ukládají povinnost odkazovat na pokyny nebo využívat externí odborníky, což způsobuje náklady. V nařízení o strojních zařízeních jsou stanoveny podobné povinnosti tím, že se vyžaduje hodnocení prostřednictvím certifikace prováděné externími subjekty. Směrnice o boji proti praní peněz⁽²⁾ zavádí povinnost oznamovat skutečné majitele všech podniků, za což je třeba v několika členských státech platit.

2.6. Zpráva Výboru pro kontrolu regulace z roku 2020 ukazuje, že dopad legislativních návrhů na malé a střední podniky není dostatečně posuzován.

2.7. EHSV uvítal strategii pro malé a střední podniky, kterou Komise zveřejnila v roce 2020. Podporuje usnesení⁽³⁾ Parlamentu, v němž se uvádí, že musí být zavedeny správné administrativní, regulační a technické podmínky, které mikropodnikům a malým a středním podnikům pomohou zlepšit jejich výkonnost, zejména v oblasti životního prostředí, a že jejich rozvoji brání nadměrná administrativní a regulační zátěž.

(1) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) (Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 1).

(2) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU (Úř. věst. L 156, 19.6.2018, s. 43).

(3) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 16. prosince 2020 o nové strategii pro evropské malé a střední podniky (2020/2131(INI)).

2.8. EHSV uvítal sdělení o zlepšování právní úpravy, v němž se zdůrazňuje, že zlepšování tvorby právních předpisů je klíčem k udržitelnému rozvoji. Právní úpravu nelze zakládat pouze na hospodářském růstu, ale je pro ni nutná rovnováha mezi hospodářským, udržitelným a sociálním přístupem.

2.9. Navzdory tomu plynou z několika legislativních návrhů a diskusí pro mikropodniky a malé a střední podniky nové povinnosti týkající se podávání zpráv (udržitelná komunikace podniků⁽⁴⁾), transparentnost odměňování⁽⁵⁾ a náležitá péče). Tyto povinnosti se mohou mikropodniků a malých a středních podniků týkat přímo či nepřímo, z důvodu požadavků velkých společností v hodnotovém řetězci, a způsobují náklady, jelikož tyto podniky nemají lidské a finanční zdroje na to, aby je dodržovaly. To ohrožuje jejich činnost, jejich obchodní model, a tedy i jejich přežití, zvláště v dobách krize.

2.10. Mikropodniky a malé a střední podniky však dosahují povzbudivých výsledků, které jsou dokonce lepší než vnitrostátní průměr, a to bez uložení povinnosti. EHSV požaduje, aby byly vytvořeny právní předpisy pro 21 milionů evropských mikropodniků a malých a středních podniků, a nikoli pro větší podniky – které představují pouze 0,2 % podniků – s tím, že by se poté tyto zásady uplatňovaly na všechny ostatní podniky. Je totiž třeba reagovat nejen na potřeby podnikatelů, ale také na potřeby jejich četných zaměstnanců. EHSV by dále uvítal, kdyby byly systematicky navrhovány alternativy k podávání zpráv.

3. Náklady a přínosy opatření v oblasti podávání zpráv

3.1. Odhad Komise týkající se nákladů a administrativní zátěže často není transparentní a poškozuje mikropodniky a malé a střední podniky. K tomu je třeba přičíst nepřímé dopady plynoucí z povinností souvisejících s hodnotovým řetězcem, které je pro Komisi obtížné vyčíslit. Jak je uvedeno ve sdělení o zlepšování právní úpravy, u pozměňovacích návrhů předložených Parlamentem a Radou se zřídka posuzují a testují dopady na malé a střední podniky. Provedení opatření do vnitrostátního práva je někdy doprovázeno dodatečnými náklady.

3.2. Podnikatelé se musí plnění těchto stále přibývajících povinností věnovat sami v čase, který je vyhrazen pro jejich podnikatelskou činnost, nebo využít externí odborné poradenství. Obě dvě metody postihují činnost podniku a způsobují dodatečné náklady. Tyto náklady jsou úměrně vyšší v mikropodnicích než ve velkých společnostech. EHSV dále varuje před narůstajícím počtem opatření v oblasti podávání zpráv, která se sice mohou zdát jako minimální, pokud na ně nahlédneme odděleně, ale všechna společně mají značný dopad.

3.3. V oblastech, kde neexistují povinnosti týkající se podávání zpráv, se však dospělo k dobrým výsledkům: řada mikropodniků a malých a středních podniků stimulovaná svým profesním sdružením či komorou investuje do oběhového hospodářství, jelikož ho vnímá jako pozitivní přínos pro svůj vývoj a své dobré jméno⁽⁶⁾; malá velikost mikropodniků a malých a středních podniků usnadňuje komunikaci mezi zaměstnavatelem a zaměstnanci, a proto jsou v těchto podnicích rozdíly v odměňování žen a mužů často nižší než na celostátní úrovni⁽⁷⁾ atd. Země, které zavedly pro malé a střední podniky stropy pro určité sociální předpisy, informují o tom, že bylo podáno málo opravných prostředků, což svědčí o skutečnosti, že malé a střední podniky mohou jednat příkladně i bez toho, aby jim byly uloženy zatěžující povinnosti. Jak již EHSV uvedl ve svých stanoviscích⁽⁸⁾, bylo by třeba se zabývat definicí malých a středních podniků.

3.4. Mikropodniky a malé a střední podniky, mezi něž patří podniky sociální ekonomiky, jsou plně zapojeny do oběhového hospodářství, protože poskytují místní služby, jež posilují sociální vazby, vytvářejí nepřemísitelná pracovní místa a bohatství v oblastech, kde chybí průmysl a některé veřejné služby, a poskytují zranitelným sociálním skupinám podnikatelské a pracovní příležitosti. Více než polovina účastníků alternační odborné přípravy se školí v mikropodnicích či malých a středních podnicích, což umožňuje aktivně přispívat k zaměstnanosti mladých lidí. Vzhledem k jejich obchodnímu modelu a malé velikosti se v nich upřednostňuje zavádění umělé inteligence kontrolované lidmi a klade se v nich důraz na kvalitu pracovního života a na participativní správu.

3.5. Další opatření v oblasti podávání zpráv jsou často vnímána jako nespravedlivá zátěž, která má negativní dopad na jejich činnost a přináší riziko, že podnikům bude odepřen přístup k veřejným zakázkám nebo k financování, aniž by bylo dosaženo významného pokroku v politikách, které často samy iniciovaly. Toto zvyšování počtu opatření vyvolává negativní pocity vůči Evropě, která je považována za příliš byrokratickou a vzdálenou místním potřebám.

3.6. EHSV se také domnívá, že sociální a environmentální cíle budou dosaženy pouze tehdy, zaměříme-li se na příčiny nerovnováhy, a nikoli tím, že se zvýší počet závazných požadavků.

⁽⁴⁾ Návrh směrnice o udržitelné komunikaci podniků (2021/0104 (COD)).

⁽⁵⁾ Návrh směrnice, kterou se posiluje uplatňování zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou nebo rovnocennou práci prostřednictvím transparentnosti odměňování a mechanismů prosazování (2021/0050(COD)).

⁽⁶⁾ Příklad řemeslného podniku v Nizozemsku, který zavedl opatření odpovídající zásadám oběhového hospodářství, a to bez povinnosti transparentnosti: <https://www.deb.nl/ondernemersverhalen/slagerij-van-koppen-dacht-na-over-duurzaamheid/>.

⁽⁷⁾ *Les entreprises de proximité au féminin* (Místní podniky: ženská perspektiva) (březen 2019): https://u2p-france.fr/sites/default/files/etude_les_entreprises_de_proximite_au_feminin.pdf.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 345, 13.10.2017, s. 15 a Úř. věst. C 81, 2.3.2018, s. 1.

3.7. V zájmu vytvoření příznivého prostředí pro malé a střední podniky je třeba věnovat zvláštní pozornost demografickým změnám, které výrazně snižují dostupnost kvalifikovaných pracovníků, a tedy i produktivitu malých a středních podniků. Prioritou musí být odborné vzdělávání a příprava, učňovská příprava a rozvoj dovedností, i co se týče zelených a digitálních dovedností.

4. Zlepšování právní úpravy

4.1. Zlepšování právní úpravy vyžaduje správnou rovnováhu mezi hospodářským, udržitelným a sociálním přístupem. EHSV doporučuje, aby se Komise při posuzování dopadu určitého právního předpisu více opírala o sociální partnery, profesní sdružení a komory na evropské, celostátní, regionální a místní úrovni.

4.2. Každé opatření týkající se transparentnosti způsobuje náklady. EHSV připomíná Komisi, že je třeba, aby v souladu se svými závazky prováděla iniciativu „Small Business Act“ a zásadu „zelenou malým a středním podnikům“. V návaznosti na sdělení o zlepšování právní úpravy EHSV požaduje, aby byla jakákoli nová přímá či nepřímá administrativní zátěž omezena na nejspíše minimum.

4.3. EHSV vyzývá Komisi, aby při přípravě konzultací oslovila EHSV v zájmu zohlednění specifických rysů malých a středních podniků, a to cílenějším způsobem prostřednictvím otázek, které by nebyly předpojaté a byly uzpůsobené všem druhům podniků. Zdůrazňuje, že aby se napomohlo přispění těchto podniků, je třeba upřednostňovat krátké konzultace ve všech jazycích EU.

4.4. EHSV vyzývá Komisi, aby posílila síť a koordinaci zmocněnců pro malé a střední podniky na vnitrostátní úrovni a při jejich jednáních s Komisí.

4.5. EHSV bere na vědomí zásadu týkající se právních předpisů – „jeden přijmout – jeden zrušit“ („One in, one out“) –, kterou se Komise zavázala uplatňovat. Ve spolupráci se sociálními partnery by se mělo prozkoumat snížení administrativní zátěže, a sice aby byla zmírněna tak, aniž by byly ohroženy politické cíle nebo sníženy vysoké ekonomické, sociální a environmentální normy EU. Za tímto účelem EHSV vyzývá Komisi, aby poskytla prováděcí a metodické podrobnosti, které umožní identifikovat zbytečnou zátěž. Lhůta pro provedení této zásady se nezdá být uzpůsobená pracovnímu programu Komise, v němž je stanoveno zveřejnění několika klíčových dokumentů v příštích měsících. EHSV vyzývá Komisi, aby urychleně určila administrativní zátěž, kterou lze odstranit. EHSV rovněž vyzývá Komisi, aby vždy, když dojde k určitému zmírnění zátěže, zkontrolovala, zda bylo obdobné snížení provedeno i ve vnitrostátních právních předpisech, a zajistila tak účinnost této zásady a rovné zacházení.

4.6. EHSV požaduje, aby byl každý nový návrh, zejména pokud obsahuje přímá či nepřímá opatření v oblasti transparentnosti a podávání zpráv, předmětem řádného posouzení dopadů. Všechny instituce musí provádět test dopadů na malé a střední podniky. Součástí tohoto testu musí být ekonomická a právní analýza a je třeba, aby byly zveřejněny jeho zdroje. Test musí být proveden v každé nové verzi dokumentu, a to ve fázi návrhu a během vyjednávání. EHSV doporučuje, aby byli při každém posouzení dopadů konzultováni sociální partneři, zejména organizace zaměstnavatelů, a mohli tak přispět k analýze ustanovení týkajících se mikropodniků a malých a středních podniků. Výsledky posouzení dopadů musí Komise řádně zohlednit při volbě svého politického řešení. EHSV vyzývá v souladu s návrhy sdělení o zlepšování právní úpravy poslance a Radu, aby zdokumentovali dopad svých pozměňovacích návrhů na mikropodniky a malé a střední podniky.

4.7. Ze zprávy Výboru pro kontrolu regulace vyplývá, že se výrazně snížil počet návrhů obsahujících ustanovení uzpůsobená malým a středním podnikům (z 22 % v období 2017–2019 na 15 % v roce 2020). Pokud budou přijata opatření týkající se transparentnosti, EHSV vyzývá orgány, aby za účelem zmírnění zátěže mikropodniků a malých a středních podniků stanovily prahové hodnoty. EHSV žádá, aby byla urychleně zavedena jednotná digitální brána, která je plánována na rok 2023.

5. Alternativy ke zveřejňování informací

5.1. EHSV vybízí Komisi, aby do všech návrhů začlenila alternativy pro mikropodniky a malé a střední podniky, pokud jde o povinnost podávání zpráv, což by zabránilo všeobecnému zavádění opatření, jež by mohla být vnímána jako represivní.

5.2. V mnoha členských státech existují zvláštní poradní orgány, v jejichž rámci mohou sociální partneři projednávat sociální a hospodářská opatření a to, jak budou konkrétně organizována. Mnohé celostátní organizace malých a středních podniků jsou reprezentativní. EHSV doporučuje, aby se Komise na evropské, celostátní, regionální a místní úrovni více opírala o sdružení malých a středních podniků, o sociální partnery, profesní sdružení a komory. Díky svým zkušenostem, odborným znalostem a aktivní síti kontaktů jsou schopni nejlépe podporovat a motivovat mikropodniky a malé a střední podniky a vyvíjet nástroje, které jsou v souladu se sociálními a environmentálními cíli. Je důležité jim poskytovat finanční a lidské zdroje, které jsou nezbytné pro rozvoj podpůrných opatření.

5.3. EHSV konstatuje, že Komise vyvinula několik nástrojů, které by mohly být mikropodnikům a malým a středním podnikům užitečné, avšak nedostanou se k cílové skupině. EHSV doporučuje více mobilizovat zmocněnce pro malé a střední podniky s cílem přizpůsobit tyto nástroje potřebám mikropodniků a malých a středních podniků, obeznámit s nimi tyto podniky a napomoci jejich využívání.

5.4. EHSV navrhuje podporovat a využívat celostátní a regionální opatření, která usnadňují sociální dialog v mikropodnicích, řemeslných podnicích a svobodných povoláních.⁽⁹⁾ Toho lze dosáhnout tím, že budou zaměstnancům a zaměstnavatelům poskytovány veškeré informace a poradenství ohledně právních nebo smluvních ustanovení, jež se na ně vztahují, dále prostřednictvím diskusí a vydáváním užitečných stanovisek k otázkám, jež se specificky týkají těchto podniků a jejich zaměstnanců, a také prostřednictvím podpory zaměřené na předcházení konfliktům a spočívající v poskytování informací a doporučení zaměstnancům a zaměstnavatelům.

5.5. EHSV vybízí členské státy, aby podporovaly profesní odvětví v poskytování odborné přípravy, poradenství a podpory pro mikropodniky a malé a střední podniky s cílem reagovat na sociální a environmentální požadavky. Tyto kroky by měly mít přednost před závaznými ustanoveními.

5.6. EHSV v souladu se svým stanoviskem z vlastní iniciativy Na cestě k zadávání veřejných zakázek v souladu s principy oběhového hospodářství⁽¹⁰⁾ vyzývá veřejné orgány, aby pomáhaly mikropodnikům a malým a středním podnikům porozumět udržitelnějším veřejným zakázkám, zejména místním, a aby zajistily, že specifikace budou dodržovat rovnováhu mezi kvalitativními a kvantitativními kritérii.

5.7. Odborná příprava musí být podnikatelům v čele mikropodniků a malých a středních podniků i zaměstnancům dostupná během celého života, a to i v případě založení nového podniku nebo při převzetí podniku. EHSV se domnívá, že má-li být vytvořena základna podnikatelů a nových vlastníků stávajících podniků, kteří budou schopni řešit sociální, environmentální a hospodářské výzvy, je nezbytné nabízet a podporovat účast v cyklech odborné přípravy přizpůsobených novým dovednostem.

5.8. EHSV navrhuje, aby pobídky ke snižování uhlíkového dopadu v mikropodnicích a malých a středních podnicích doprovázela finanční podpora, aniž by to představovalo překážku pro rozvoj podniků nebo další zátěž.

5.9. EHSV doporučuje podporovat iniciativy zaměřené na označování podniků, které by bylo dobrovolné a bezplatné a jehož důvěryhodnost by zaručovala třetí strana.⁽¹¹⁾ Zároveň je třeba zajistit, že tyto systémy nebudou překážkou pro přístup na trh, a zabránit tomu, aby jich existovalo přespříliš, což by pro spotřebitele mohlo být matoucí.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽⁹⁾ Regionální meziodvětvové paritní komise pro řemesla (CPRIA: <https://cpria.proximeo-france.fr/>) a regionální meziodvětvové paritní komise pro svobodná povolání (CPR-PL).

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 341, 24.8.2021, s. 16.

⁽¹¹⁾ Příklad Répar'acteurs: <https://www.artisanat.fr/reparacteurs#:~:text=Le%20label%20%C2%AB%20R%C3%A9par'acteurs%20%C2%BB,de%20la%20r%C3%A9duction%20des%20d%C3%A9chets.>